

**Voorziene hervorming van de Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO):
Richtlijnen van een collectief verenigingen, vakbonden en mutualiteiten om
naar een evenredig systeem te evolueren**

De Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO) is een sociale bijstandsuitkering voor ouderen. Het werkt als een corrigerende factor wanneer het wettelijke pensioenstelsel onvoldoende beschermend werkt tegen armoede. Er zijn ongeveer 110.000 IGO-gerechtigden in België. De overgrote meerderheid (96,3%) zijn Belgen of Europese burgers, 65,5% zijn vrouwen en 35% voormalige zelfstandigen. Het feit dat 2 op 3 van de IGO-gerechtigden vrouwen zijn, toont aan dat er nog steeds een genderkloof op de arbeidsmarkt is. Vrouwen bouwen nog steeds niet dezelfde pensioenrechten op als mannen, onder meer omwille van vaker onderbroken carrières, lagere lonen, meer deeltijds werk en de vele zorgtaken die zij gedurende hun hele loopbaan op zich nemen.

Sinds de inwerkingtreding van de nieuwe controleprocedure van de verblijfsvoorwaarde in juli 2019, wordt niet enkel deze procedure, maar ook de algemene voorwaarden van de IGO, in vraag gesteld en bekritiseerd.

De federale regering heeft zich ertoe verbonden om een hervorming van het IGO-controleprocedure door te voeren met het oog op het waarborgen van de proportionaliteit. Een brede waaier van organisaties over heel het land verwelkomen deze eerste, noodzakelijke stap naar een humaner systeem. Tegelijkertijd benadrukken onze organisaties dat dit onvoldoende is om werkelijk te evolueren naar een evenwichtig sociale bijstandssysteem voor ouderen, dat zowel beschermend werkt tegen armoede, als het recht op privéleven en de bewegingsvrijheid van de rechthebbenden respecteert.

Onze organisaties erkennen dat de IGO een sociale bijstandsuitkering is en dat voor de toekenning ervan een verificatie van de voorwaarde van de hoofdverblijfplaats in België noodzakelijk is. Uit de evaluaties van de huidige controleprocedure door de Federale Pensioendienst (FPD) blijkt echter dat het evenwicht zoek is tussen het aantal gecontroleerde personen, de hardheid van de procedure, en het aantal gegrond geachte sancties. In vier maanden tijd werden maar liefst 56.712 controles uitgevoerd, dit terwijl er slechts 0,95% “gegrond geachte” sancties opgelegd werden, 538 gevallen in totaal. Dit toont aan dat het aantal gevallen van sociale fraude bijzonder laag is, minder dan 1%. De logica dat iedereen een mogelijke verdachte is ligt ten grondslag aan de beleidskeuze dat minstens 80% van de IGO-gerechtigden per jaar gecontroleerd moet worden. Zoals uit de cijfers blijkt houdt dit echter geen rekening met de realiteit op het terrein.

Deze cijfers stellen bovendien het maatschappelijk nut in vraag van controles die verder gaan dan een eenvoudige verificatie van de hoofdverblijfplaats op basis van de inschrijving in het rijksregister. Zij versterken de legitimiteit van degenen die

ijveren voor de afschaffing van de controles. IGO-gerechtigden mogen immers niet als potentiële fraudeurs beschouwd worden. Zij moeten op dezelfde rechten en vrijheden kunnen rekenen als elke andere burger. De verificatie van de woonplaats zou kunnen worden beperkt tot de verificatie van de hoofdverblijfplaats op basis van het rijksregister. De registratie in het rijksregister doet immers al beroep op wijkagenten die nagaan of de aangifte van burgers overeenstemmen met de realiteit.

In het kader van de aangekondigde hervorming stellen onze organisaties een aantal belangrijke richtlijnen voor om het IGO-systeem te verbeteren :

1. **De voorziene verhoging van het aantal vrijgestelde categorieën is niet de (enige) oplossing.** Wij verwelkomen dat sommige personen van de IGO-controles zouden vrijgesteld worden (80-plussers, dakloze personen, enz.) en dat het streefdoel van 80% controles per jaar zou verdwijnen. De vermindering van het aantal controles per jaar mag echter niet verhinderen dat er geen stappen vooruit gezet worden om de proportionaliteit en de menselijkheid van de procedure te verbeteren.
2. **Een betere garantie van de bewegingsvrijheid van de IGO-gerechtigde.** De beperking van de reismogelijkheden naar het buitenland tot maximaal 29 dagen per jaar komt hard aan bij veel IGO-gerechtigden. Zo belemmert het het kunnen bezoeken van kinderen die zich in het buitenland gevestigd hebben. Bovendien is het discriminerend ten opzichte van andere uitkeringsgerechtigden die wel 90 dagen in het buitenland mogen verblijven. In tegenstelling tot het leefloon wordt er van IGO-gerechtigden bovendien geen werkbereidheid verwacht, vermits ze zich in de pensioengerechtigde leeftijd bevinden.
3. **Bescherming van het recht op privéleven.** Het feit dat iemand een uitkering ontvangt, belangt alleen de uitkeringsgerechtigde en de administratie aan. Derden (anderen dan de FPD) mogen hier niet van de hoogte worden gesteld, tenzij de gerechtigde dit zelf wenst. Daarom kan in het beginstadium van de verificatie enkel gewerkt worden met de afgifte van een (gesloten en dus vertrouwelijke) brief.
4. **Het voorzien van een redelijke termijn, in overeenstemming met het Handvest van de Sociaal Verzekerde.** Het is niet aanvaardbaar dat de IGO-gerechtigde slechts 5 dagen de tijd krijgt om te reageren op een brief die hij / zij in de brievenbus vindt. Volgens artikel 11 van het Handvest kunnen enkel pas na een maand en een schriftelijke rappel gevolgen gekoppeld worden aan het uitblijven van een antwoord van de burger op een verzoek van de overheid tot het geven van inlichtingen.

5. **De mogelijkheid voor IGO-gerechtigden om gehoord en bijgestaan te worden voordat een sanctie opgelegd kan worden.** De eventuele afgifte van een brief, in het kader van de verificatie, moet een ernstig geïsoleerde oudere persoon de mogelijkheid geven om contact op te nemen met iemand die hem/haar kan helpen met het nemen van de nodige stappen om zijn/haar dossier in orde te brengen. In de gevallen waarin de FPD van oordeel is dat de persoon zich niet in België bevond, moet de gerechtigde de mogelijkheid krijgen om gehoord en hiervoor bijgestaan te worden.
6. **Een substantiële verhoging van de IGO-uitkeringen en het herzien van de voorwaarden van de middelentoets.** Het regeerakkoord biedt een perspectief, maar meer inspanningen zijn nodig zodat de IGO werkelijk zijn rol kan spelen in de strijd tegen armoede. Op basis van de voorziene verhogingen zal de armoedegrens enkel benaderd worden voor alleenstaanden op het einde van de legislatuur.³ Hierbij wordt geen rekening gehouden met het feit dat IGO-gerechtigden geconfronteerd worden met specifieke extra gezondheidskosten omwille van hun leeftijd en armoedesituatie. De armoedegrens vormt voor hen dus een onderschatting. Bovendien moet ook het statuut samenwonende herzien worden : voor IGO betekent dit dat het maandelijkse inkomen wordt verlaagd van 1184,20 EUR tot 789,47 EUR per maand. Tenslotte stellen wij voor om de middelentoets te herbekijken op basis van de volgende elementen :
- Beperking in de tijd van in het verleden verrichte schenkingen of verkopen
 - Onvoldoende vrijstelling van het eventuele beroepsinkomen
 - Gebrek aan een systematische indexering van de bedragen die vrijgesteld worden
 - Een te lange wachttijd tussen wanneer de persoonlijke situatie verandert en er een correctie wordt aangebracht door de FPD
 - De noodzaak van het opstarten van een ambtshalve onderzoek 6 maanden op voorhand en niet 1 maand zoals nu het geval is
 - ...⁴

³ De armoedegrens is een absoluut minimum gezien deze een onderschatting inhoudt van de reële armoede. De referentiebudgetten vormen hier een complementair instrument op.
<https://plus.lesoir.be/8911/article/2015-10-12/la-pauvrete-est-sous-estimee-en-belgique>

⁴ Deze lijst is niet limitatief. De Gezinsbond stelt voor om het debat te openen over nog twee belangrijke knelpunten :

- de fictieve rente, die in het inkomensonderzoek van toepassing is op de spaartegoeden van de gepensioneerde, is gezien het historisch lage rentepercentage overdreven hoog en dus niet aangepast aan de huidige spaarrentes,
- een gezinsmodulering (bedrag verhogen naargelang het aantal kinderen in het gezin) voorzien in de bedragen van de IGO om rekening te houden met kinderen binnen het gezin van de gepensioneerde.

Signataires :

 <p>LIGUE DES DROITS HUMAINS</p> <p>Ligue des droits humains</p>	 <p>LIGA VOOR MENSENRECHTEN</p> <p>Liga voor mensenrechten</p>	 <p>GANG DES VIEUX EN COLÈRE VAN DE RAZENDE OUDEREN</p> <p>Gang des vieux en colère</p>
 <p>BAPN</p> <p>Belgian Anti-Poverty Network</p>	 <p>RWLIP Réseau Wallon de Lutte contre la Pauvreté</p> <p>Réseau wallon de lutte contre la pauvreté</p>	 <p>netwerk tegen armoede</p> <p>Netwerk tegen armoede</p>
 <p>ACV-CSC</p>	 <p>ABVV-FGTB Ensemble, on est plus forts Samen sterk</p> <p>ABVV-FGTB</p>	 <p>CGSLB SYNDICAT LIBERAL ACLVB LIBERALE VAKBOND</p> <p>CGSLB-ACLVB</p>
 <p>CSC Seniors</p>	<p>VLAAMS ABVV Senioren Pensionnés FGTB & ABVV Senioren & Commission pension CGSP ACOD Bruxelles *</p>	 <p>CAS usbl Coordination des Associations de Seniors</p> <p>Coordination des Associations de Seniors</p>
 <p>ACV-CSC Transcom - Poste</p>	 <p>acod SECTOR POST CGSP SECTEUR POSTE</p> <p>ACOD Post / CGSP Poste</p>	 <p>SLFP VSOA SECTEUR PUBLIC OPENBARE SECTOR POSTE - POST</p> <p>SLFP Poste / VSOA Post</p>
 <p>CIN-NIC Collège intermutualiste national / Nationaal Intermutualistisch College</p>	 <p>FÉDÉRATION MAISONS MÉDICALES santé et solidarité</p> <p>Fédération des maisons médicales</p>	 <p>LUSS LIGUE DES USAGERS DES SERVICES DE SANTÉ</p> <p>Ligue des Usagers des Services de Santé (LUSS)</p>
 <p>MUTUALITE CHRETIENNE CHRISTELIJKE MUTUALITEIT</p> <p>Christelijke Mutualiteiten / Mutualités Chrétiennes</p>	 <p>Solidaris mutualité</p> <p>Solidaris</p>	 <p>M M</p> <p>Liberale mutualiteiten / Mutualités libérales</p>
 <p>énééo mouvement social des aînés</p> <p>Énéo</p>	 <p>ESPACE SENIORS</p> <p>Espace Seniors</p>	 <p>âgo</p> <p>Âgo (ex-Ligue libérale des pensionnés)</p>
 <p>okra trefpunt 55+</p> <p>OKRA</p>	 <p>HUMANISTISCH VERBOND</p> <p>Humanistisch Verbond</p>	 <p>FEDOS</p> <p>Federatie Onafhankelijke Seniors</p>

 <p>Vrouwenraad</p>	 <p>Conseil des femmes francophones de Belgique</p>	 <p>Vie féminine</p>
 <p>Femmes prévoyantes socialistes</p>	 <p>Synergie Wallonie pour l'égalité</p>	 <p>CD&V Senioren</p>
 <p>Netwerk van ondernemende senioren (UNIZO)</p>	 <p>Fédération des services sociaux</p>	 <p>Gezinsbond</p>
 <p>Union des classes moyennes</p>	 <p>Federale Adviesraad voor Ouderen / Conseil consultatif fédéral des aînés * *</p>	 <p>Le Forum - Bruxelles contre les inégalités</p>
 <p>Neutraal syndicaat voor zelfstandigen / Syndicat neutre pour indépendants</p>	 <p>Brussels Platform Armoede</p>	 <p>CGSP/ACOD ALR-LRB-Bru</p>

* Dont signataires : Commission Pension CGSP/ACOD ALR-LRB-Bru et Commission pension intersectorielle CGSP ACOD Bruxelles

** Signataires : Daniel Van Daele, président et Maddie Geerts, vice-présidente